

STORTINGET

Innst. 78 L

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 160 L (2024–2025)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i opplæringslova (rett til 12 timer gratis skolefritidsordning i uken for elever på 1. til 3. trinn)

Til Stortinget

Innledning

Kunnskapsdepartementet legger i proposisjonen frem forslag til endringer opplæringslova.

Departementet foreslår å lovfeste en rett til 12 timer gratis skolefritidsordning (SFO) i uken for elever på 1. til 3. trinn. Videre foreslår departementet justeringer i forskriftshjemmelen i opplæringslova § 4-5 sjette ledd, slik at nærmere regler om retten til gratis SFO kan fastsettes i opplæringsforskriften.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens behandling

Komiteen har invitert til å gi skriftlige høringsinnspill i saken. De skriftlige innspillene er sammen med sakens dokumenter tilgjengelige på sakens side på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åse Kristin Ask Bakke, Julia Eikeland, Vebjørn Gorseth og Øystein Mathisen, fra Fremskrittspartiet, Line Marlene Haugen, Lill Harriet Sandaune, Joakim Myklebost Tangen og Simen Velle, fra Høyre, Monica Molvær og lederen Mathilde Tybring-Gjedde, fra Sosialistisk Venstreparti, Sunniva Holmås Eidsvoll, fra Senterpartiet, Aleksander Øren Heen, fra Rødt, Hege Bae Nyholt, fra Kristelig Folkeparti, Joel Ystebø, og fra Venstre, Guri Melby, vil fremheve at skolefritidsordningen (SFO) er et viktig tilbud for barn og familier. SFO gir mulighet for lek og læring i fellesskap i trygge omgivelser på skolens område. De minste barna har ordinære skoledager som er korte, og for familier er tilbud om SFO med på å gjøre det mulig for foreldre å jobbe fulle arbeidsdager

Komiteen understreker at det er viktig at det er et godt, trygt og frivillig SFO-tilbud i alle landets kommuner, der alle barn har mulighet til å delta uavhengig av foreldrenes økonomi. Komiteen viser til at det, som følge av vedtak i Stortinget om statsbudsjettet for 2024, er innført en ordning med gratis SFO. Opplæringsforskriftens § 2-2 slår fast at kommunen skal tilby 12 timer gratis skolefritidsordning per uke for elever på 1. til 3. trinn som har plass i ordningen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt støtter lovproposisjonen som gir elevene rett til 12 timer gratis SFO hver uke, og som føl-

ger opp Stortingets vedtak i behandlingen av statsbudsjettet for 2025.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet sammen med Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har sikret 12 timer gratis SFO for 1.–3. trinn. Dette gjelder kun elever som har tilbud om SFO. En lovfesting vil styrke rettighetene til elevene og foreldrene, og sikre at alle elever på 1.–3. trinn får 12 timer gratis SFO i uka dersom det er noe de ønsker og har behov for. Disse medlemmer vil fremheve viktigheten gratis og lav pris på SFO har for at flere barn skal få delta i lek, læring og fellesskap etter skoletid.

Disse medlemmer understreker at det er viktig å legge til rette for god kvalitet slik at barna får et godt tilbud. Disse medlemmer viser til at det i forliket om statsbudsjett mellom Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti for 2025 ble bevilget 550 mill. kroner til økt bemanning i SFO, og at det i statsbudsjettforliket for 2026 mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble bevilget 15 mill. kroner til et treårig bransje-program rettet inn mot ansatte i SFO for å øke kvaliteten.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«I

I lov 9. juni 2023 nr. 30 om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa gjøres følgende endringer:

§ 4-5 andre ledd skal lyde:

Elevar på 1. til 3. trinn har rett til 12 timar gratis skolefritidsordning per veke.

Nåværende andre til femte ledd blir tredje til sjette ledd.

Nåværende sjette ledd blir nytt syvende ledd og skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om *retten til skolefritidsordning*, gratis skolefritidsordning, moderasjonsordningar og *innhald i* og oppgaver for skolefritidsordninga.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen fastsetter.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at SFO er et viktig tilbud for barn og familier, og deler målsettingen om et trygt, inkluderende og tilgjengelig SFO-tilbud. Disse medlemmer mener likevel at erfaringene fra dagens ordning med 12 timer gratis SFO viser at det fortsatt er betydelige utfordringer både når det gjelder bemanning og reell finansiering, til tross for regjeringens påstand om fullfinansiering.

Disse medlemmer viser til at gratisordningen allerede har ført til en markant økning i antall barn i

SFO, samtidig som kommunene melder om at bevilningene ikke dekker de faktiske kostnadene og ikke alltid når frem til skolefritidsordningen. Samtidig opplever sektoren mangel på tilgjengelig arbeidskraft, og det er etter disse medlemmers syn ikke forsvarlig å lov feste en ny individuell rettighet som vil forsterke dette presset ytterligere.

Disse medlemmer understreker at kvaliteten i SFO – herunder trygghet, tilstedeværelse av nok voksne og tilrettelegging for elever med særskilte behov – må være avgjørende når Stortinget vurderer endringer i regelverket. Lovfesting alene løser ikke utfordringene, og dagens opplæringsforskrift mangler nødvendige krav til bemanning, kompetanse og finansiering.

Disse medlemmer vil stemme imot forslaget om å lov feste rett til 12 timer gratis SFO. Disse medlemmer mener dagens utfordringer knyttet til bemanning, kvalitet og reell finansiering må løses før Stortinget eventuelt utvider rettigheter på dette området.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig evaluering av ordningen med 12 timer gratis SFO, herunder bemanningsbehov, kvalitetskrav og finansieringsmodell, og komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse for hvordan krav til kvalitet, bemanning og finansiering kan tydeliggjøres og forskriftsfestes.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Høyre viderefører 12 timer gratis kjernetid i SFO i 1.–3. klasse i sitt forslag til alternativt budsjett for 2026.

Disse medlemmer viser til at kommunesektoren har fått flere lovpålagte oppgaver over flere år, og at kommunene gir tydelig tilbakemelding om at styringstrykket er for stort og at det er for lite handlingsrom lokalt til å løse velferdstjenestene på en god måte. Disse medlemmer er bekymret for at kommunene fremdeles står i en krevende økonomisk situasjon, og at mange kommuner er nødt til å kutte i sentrale velferdstjenester for å få budsjettene til å gå opp. Disse medlemmer mener prinsipielt det er behov for å gi kommunene større lokalt handlingsrom til å håndtere sine utfordringer, ikke mindre.

Disse medlemmer er bekymret for at en ny lovfestet rettighet kan medføre utilsiktede konsekvenser for kommunenes økonomiske prioriteringer, særlig i lys av at flere høringsinstanser forteller at ressurs situasjonen i SFO er forverret siden innføring av gratis kjernetid. Disse medlemmer viser til Prop. 1 S (2025–2026) for Kunnskapsdepartementet, der regjeringen skriver på s. 50 at:

«Det er heller ikke usannsynlig at auken i talet på barn i SFO som kom med innføringa av 12 timar gratis SFO, og den reduserte bemanningstettleiken, har gjort

tilbudet for barn med behov for særskild tilrettelegging dårligere.»

Disse medlemmer mener at elever som ønsker å delta i SFO, skal få mulighet til det. Disse medlemmer viser imidlertid til proposisjonen der departementet skriver at:

«Departementet er ikke kjent med at det generelt er en utfordring i kommunene at elever som ønsker det ikke får plass i SFO, og det har heller ikke kommet innspill i høringen som tilsier at dette er en utfordring.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener skolefritidsordningen er en viktig arena for frilek og samvær for de yngste elevene. Dette medlem viser til at Senterpartiet i regjering har bidratt til gratis kjernetid i 1. trinn til 3. trinn og prioritert kommuneøkonomien slik at bemanningen i SFO kan styrkes.

Dette medlem merker seg at det i Prop. 160 L (2024–2025) slås fast at kommunene i stor grad følger opp satsingen på SFO. Det er en styrke at et godt og frivillig SFO-tilbud skal utformes lokalt til det beste for de yngste elevene.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti understreker at gratis SFO for 1.–3. trinn ikke er riktig prioritering av ressursene når skolen sårt trenger et løft. Sammen med milliardene brukt på lengre skoledager, går satsinger som gratis SFO ut over ressursene som kunne vært brukt på å styrke kvaliteten i skolen og lærernes rammevilkår. Dette medlem viser til at lærerlønningene er på et europeisk bunnivå, og på barnetrinnet har lærerne Nordens lengste undervisningstid. Lærerne løper fra time til time uten å få fulgt opp elevene godt nok, eller å få nok tid til å forberede undervisningen. Mange skoler mangler trykte lærebøker.

Dette medlem vil se til Finland og hvordan skolen i Norge var før reformene satte inn, og satse på kvalitet fremfor kvantitet. Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett foreslår kortere skoledag i grunnskolen, til finsk nivå over to år, samtidig som SFO-tiden utvides tilsvarende. Dette medlem viser videre til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett foreslår å innføre ordinær foreldrebetaling for SFO for 1.–3. trinn for husholdninger med inntekt over 2 mill. kroner.

Dette medlem viser til at disse forslagene langt på vei vil frigjøre ressurser til 50 000 kroner i høyere lærerlønn og to timer mer kontaktlærertid i uka, slik at lærerne får mer tid til å følge opp elevene. Dette medlem viser i tillegg til at Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett foreslår en halv milliard kroner ekstra til trykte lærebøker, som del av en satsing på 1,5 mrd. kroner over tre år. For som OECDs utdanningsdirektør Andreas Schleicher sier:

«Læring er ikke en transaksjon, men en sosial og relasjonell opplevelse. Elever lærer best fra lærere de elsker [...] Kvalitet avhenger av å rekruttere, beholde og utvikle dyktige mennesker, og gi disse menneskene gode muligheter til å arbeide utenfor klasserommet.»

Dette medlem vil på denne bakgrunn stemme mot forslaget om å lovfeste retten til 12 timer gratis skolefritidsordning i uken for elever på 1. til 3. trinn.

Komiteens medlem fra Venstre understreker at SFO har potensial til å være en svært viktig arena for inkludering, men at dette krever tilstrekkelig bemanning med nødvendig kompetanse. Det er på generelt grunnlag også viktig at staten ikke skal pålegge kommunene oppgaver uten at det følger med tilstrekkelig finansiering. Etter hva dette medlem kjenner til, har flere kommuner sett seg tvunget til å redusere åpningstider fordi finanseringen av billigere eller gratis SFO ikke har vært tilstrekkelig. Dette medlem viser i den forbindelse til høringsinnspillet fra Skolelederforbundet der de skriver at:

«Vi ser behovet for å lovfeste 12 timer gratis skolefritidsordning (SFO) for elever på 1.–3. trinn. Dette er et viktig tiltak for å sikre inkludering og lik tilgang til SFO for alle barn, uavhengig av foreldrenes økonomi. Samtidig mener vi at dette ikke kan gjennomføres uten å sørge for en bemanningsnorm, en heltidskultur, kompetansekrav til ansatte samt øremerkede midler til kommunene. Departementet har i proposisjonen valgt å videreføre lovforslaget uten å ta inn slike bestemmelser.»

På denne bakgrunn vil dette medlem stemme mot forslaget om å lovfeste retten til 12 timer gratis skolefritidsordning i uken for elever på 1. til 3. trinn.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt:

Forslag 1

I

I lov 9. juni 2023 nr. 30 om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa gjøres følgende endringer:

§ 4-5 andre ledd skal lyde:

Elevar på 1. til 3. trinn har rett til 12 timar gratis skolefritidsordning per veke.

Nåværende andre til femte ledd blir tredje til sjette ledd.

Nåværende sjette ledd blir nytt syvende ledd og skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om *retten til skolefritidsordning*, gratis skolefritidsordning, moderasjonsordningar og *innhald i* og oppgaver for skolefritidsordninga.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen fastsetter.

Forslag fra Fremskrittspartiet:*Forslag 2*

Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig evaluering av ordningen med 12 timer gratis SFO, herunder bemanningsbehov, kvalitetskrav og finansieringsmodell, og komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse for hvordan krav til kvalitet, bemanning og finansiering kan tydeliggjøres og forskriftsfestes.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Prop. 160 L (2024–2025) – Endringer i opplæringslova (rett til 12 timer gratis skolefritidsordning i uken for elever på 1. til 3. trinn) – vedlegges protokollen.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 6. januar 2026

Mathilde Tybring-Gjedde

leder

Sunniva Holmås Eidsvoll

ordfører

